

LIBRIŦ DRUGI

DA JE 'VO NĀPRIDAK?

Velarçane, progledajte!

I dobro promislite! Bo¹:

*Na nqaših smoovah cveeta (o Petrovoj) više nii;
 niima ni groozdja na lozi a još maalo pã ni looz;
 mãstlina nan uzkracuje rood svooj;
 ni poljca više hrãnu ne donosu;
 oovce va oogradah na varhu više ne bleejuu;
 voloov po vosicih odãvno vec/niima;
 sardela je doošla kakol' papaliina;
 a skardiinul nider ni za liik;
 riba se je mãkla od svojih brãkooov
 i od stãrih poošt.*

A mii? Radujemo li se još va Gospodinu?

I kliičemo li Bogu - Spasitelju svoomu?

Oli smo odrizane jaalove loze za ogãnj naložiti!?

¹Po Hab 3, 17-18

NÁSLOVI VA LIBRIČU DRUGOMU²

VI. Žuhko porugljive

Ribarič-vlašetič	7
Juropinci	9
Dvâ Iviča Praavedniča	11
Da sviit nâprid gree?	13
Motori i letrika	14
Cveče više ne mirliše	15
Lipi-zdraavi martyci	16
Po japônsku	17
Ne bi dô da bi pô	18

VII. Pivan i plaačin

Suui ziidi saad zeleni ol' brezduušno razvôljeni	21
Vaapaj	22
Jâ i Sakarun	23
Zamarli školj	26
Moljiva i moljiba oli Uun odvik voli i da Ga se molj	27
Božič	29
Modeerna žena oliti Nova Lilit	30
Bogâstvo	31
Svaršeetâk zemâljski	32
Ča je nâñ lumjin?!	33
Ča je čovik?	34
Ča je meni imeno?	35
Nâš did Roko	36
Mojooj maateri	39
Oo, Maati Harvâtska! / O, Hrvatska Mati!	42/44
Mâ Antica - miljenica	46
Moja Moorica	48
Zemlja se jopet vartii	49
S Bogun ostâj novi Veli Râte!	50

²**Pojašnjenje o pravopisanju:** Glasi zapisani slovima “â” i “ô” su samoglasnici - redom tzv. zatvoreno (muklo) “a” i zatvoreno (muklo) “o”. *Nisu dvoglasnici!* (I “â” i “ô” su, po sebi, malo duži od “a” i “o” redom.) Glas zapisan slovom “q” zamjenjuje standardno “c”. (U čakavščini je znatno “mekši” nego u štokavštini.) Dvostruko napisan samoglasnik je dug. Podcrtano slovo (samoglasnik) označuje glavni (jednecati težinski) naglasak u višeslogovnoj rieči. Suglasnik s točkom izpod sebe jedva se čuje ili se, često, ne izgovara.

4

Gr_ooblje od pokoja 52

XXX

VI. ŽUHKO PORUGLJIVE

*Kad zplivaju opačine,
lupežčine i lažine,
glupoščine i taščine . . . ,
já ne morin s miirun stôti:
žuhko ču se naruugaati,
a ne glâvu okričati.*

³Ribaričī-vlašetičī⁴

Raatnih godišč žmānski tičī,
 ki s' o' vaavik vlašetičī,
 nakānili, odluučīli
 da na rībe čē hodīti.

*

Sviin nan je too drāgo biilo:
 Neka, neka - Bogu fāla!
 Bar čē kii ovde ostaati
 škoolj i moore očuuvaati.
 Kač je volje - naučit' čē
 kako triba poštiivaati
 ča va mooru žiivji; znaati
 koliko mu vazimati;
 kaad ga triba odmōraati
 (i s mālīn se kuntentaati.)

*

Takor van je too počalo,
 ma nii dugo potraajalo.

Kač smo bolje pogljēdali
 na oko smo skoro paali:
 s migavicoṅ oruu vaale
 kade s' gojuu rībe māle;
 a lostire mesnatice
 pokošene ležuu nice;
 s luudrun dvā put' zapasuju
 vaale, brāci veli, mālī
 i okolo svi puntāli;
 a buužu ča se vavuučēe
 s puškoṅ, posliṅ, se potuučēe;
 va dunbiinjū s boco', nočū,
 do ālige na dnu njoru
 di s' zubāci na odmoru;
 obkoljuju i bračičī
 s mrižami - va logeričī,
 unda tiraj - rībo zletī
 i va mrižu se zapletī!

³zd240311

⁴Od vaavik težācin i novin takobože rībarin, ki mīslu da moore i (njhovo) žmānsko polje niimāju niš jeđno s drugin.

Mõodro-beeli patroljeeri
 tako baarzo tudeej vozu
 da ne moru dobro viiti
 ča to činu, ča to lovu
 novi žmānski ribarič.
 Zāto njiih i nii kriiviti!
 Ča da vāzmu kašeticu
 oli staarnu kuu ribicu?!
 Ko da j' lavko, ljuudi moji,
 okričati jin glavicu!
 sāmō zločest čovik more
 špuntaati jin tuu sitnicu.

*

Da 'vo naaši stāri vidu
 još jedōn put bi umarli
 piitaajuč nās i sebe:
 Posliņ iljad godišč, dico,
 koomu ste to moore dāli?

Tako je to ka' se misli
 da se z moora sāmō znīma,
 graabi, guuli i otīma -
 - ko da j' vričā i dna niīma.

Muraali bi zapāntiti,
 liipi moji žmānski tič:
 Od ingoorda i pohleepna
 nikad ribar nee čē ziiti!

*

Ma, jopeta, s druge bānde,
 nii se njiin saad ni čuditi:
 vō'vu sviitu danāšnjemu
 od kooga su moogli učiti?!

*

Nān se očē nādiјati
 da čē žmānski vlašetič,
 ('ko postaanu ribarič)
 kaad li - taad li progļedati!

⁵Juopinci

Svaaki dãn i sa sviih strãn
 Juopinci greedu k nãn.
 Od Ingleežke, Nizkozeemske,
 Švedije i Finlandije,
 i briselskee Kumpanjije.
 Daržuu se ko mudrovčiči,
 a tekar su lisičiči;
 naduuti ko pauničiči,
 brabonjaaju ko kozličiči;
 *
 Morete li zamisliti(?):
 Počõli su nas učiti
 kako čemo - dobri biti!
 *
 Da s' murãmo zpitomiti;
 stãrih nãvããd se kloniti;
 od Gospoda odeliti;
 ...

Otca, maater bandunaati -
 - va staarežki doom poslaati;
 za ditetu pleskan daati -
 - va paržuunu čes se nãjti,
 al' ubit' ga nerojena
 smii, po njimih, svaaka žena;
 prijatelja da's izdaati,
 čiin se za to dobro plãti;
 zemlju brãnit', Bože mili,
 da se nii'ste usuudili;
 za španjulet zapõliti -
 - joooh i ajmeh čẽ ti biti,
 ali kokasroolu piti -
 - od zdrãvlja čes poletiti;
 za bludniiske nãstranoosti -
 - da su ča i čestitoosti:
 kii jih imã da se diiči,
 a ne da se doma liiči!

Da su sve too stečevine
 buduuće nan Juropine
 (kã još nii ni zakorãkla,
 ni pleene s guzice mãkla!).

*

Oo, neuki Juropinci,
 glagoljivi vii tujiinci:
 Ma, mii smo saborovaali,
 župãne i bãne 'zbrãli
 kađ ste vii v pečnãh stãli!
 Robã niis' nikad imaali.

*

VII da čete NÅS učiti
 ča to znãči - čovik biti?!

...

Oo, nesriični Juopinci
 (i vii zgoor njiih ki ste Tminci):
 Gospodina ste izdaali
 i Lažiivcu se prodaali
 za vlašť sviituuu da b' grampaali.
 Ča mislite - da za vaavik
 traajati čē otī bãli!?

Jedno ču van svitovati:
 "Da biš moga čã prãvljaati,
 stvãri tribaš dobro znaati;
 a da biš smii govoriti
 prija murãš uzljuubiti."

*

Zãto, drãgi Juropinci
 (i vii, luudi, "naaši" siinci),
 pojte doma i učite!
 Istinon se nahrãnite!
 Saardce zpřid glãvee staavite!
 Pã, ka' nas i zavolite,
 unda nan jopet dojdite!

⁶Dvå Ivičā Praavedničā

Još od raanih deved'seetih
dvå prizrijala mužkičā
za oko su mi zadila,
za uho se zalipila.

*

Paruu da su "na umoru"
i 'z tarbuhov da govoru;
glâsa 'ni ne išijaju,
mejuuse se "ne poznāju",
s drugimi se ne kâraju.

Dāju zeeru naslutiti
(kii to umii dobro viiti)
da jin niš ne more biti.

*

Ko da su z drugoga sviita
(da ne rečiin - s Marsa paali)
i da jih se raat ne tiiče;
ili da su, ne dāj Bože!,
čarni kuntrat podpisaali.

Kad su drugi karvârili
svå ognjiiščā ostaavili
(va livicah s vričcami -
- va desnicah s krunicami),
uni su nan govorili

kakor smo i sâmi kriivi;
da ča smo se razdvâjaali -
- daržaavu svoju stvâraali.

*

Dokle smo mii ratovaali
(s puškon ol' b̄rez), pomâgaali,
nejač, starčad spasiivaali
i sotonj na puut staali -
- 'ni da bi razgovâraali;
'ko: triba, se "izpričaali";

Jugotminu očuuvaali.
A 'ni, kii nas je "zavaadi",
da ōe doojti "svitskooj prâvdi".
(Ča su deset godišč/- spâli?!)

Šimič̄a su slaali v' grād
 di stoluje čaarni vråg -
 - da nauuč̄i ča je "prāv",
 a Sipič̄ je teka prid
 "niti naanu - niti did";
 i zāk̄uun svas promin̄i:
 Kii se j' brān̄i, toov je kriiv.
 (Zāt̄o ča je ostō žiiv!)

*

Nii van biilo 'miisijice
 brez jednooga od dvojice;
 a kad tribala je smuutnja
 (mej nārodu sva pomuutnja)
 oba dvā su biila nuutra.

*

Ma san jih odma' šervō
 i uzaļ v' drobu vezō:
 Ovi č̄e nan tuuč̄ glāv̄u
 (a ne oni "sa Moraavu") -
 - znān njihovu "viru" prāv̄u!

Viit' č̄eš baarzo ča č̄e bit̄i -
 - kii č̄' Harvāt̄iin doskoč̄iti
 i jāja jin prignjeeč̄iti!
 Vlāst Ivaanin (a ča s naami?).

*

Tako se j' i dogodilo,
 i svimin se saad odkriilo:
 Eno, jedōn v' Novijoor̄ki,
 a drugi na Pantovčoor̄ki.
 Prōvdu deelu, puuč̄e mili,
 baš kakor su govorili.
 Uvozn̄u i obeč̄ānu,
 sām̄o za nās parič̄ānu.
 Jooh Harvāt̄u kii ju snijee,
 i ajme - kađ ju dobije!

*

A naaši vaarli Ivič̄i!?
 Č̄uuvaju jih logerič̄i.
 Kii b' saad smii Šiimi i Joosu
 baaren maalo daat' po nosu?!

*

Ča je to muraalo bit̄i
 i prija se dogoditi?
 Kā harvātska maater more
 takor siini odgojiti?!

⁷Da sviit nãprid gree?
(I un kii je v' jaamu pò je nãprid hodi!)

Više, baržje, bolje(?), lagje;;
 ča maanje rãditi;
 ne puno misliti
 niti se moliti,
 a dugó žiiviti -
 - i ne oboliti.

Na smečuu sve liipo piiše
 ča to sviit danãska iišče.

Ali zãč, zãč?
 Zãč je tolik tmãč?
 Ča jih to tiščii toli
 da su rãzbor zgubili?

Strãh, sãmo strãh!
 Strãh od smaarti, znãj,
 kã je za njiih krãj.

Jerbo ne veruju
 da je život dãr,
 dãr za vaavik dãn.
 I da je smaart - niščé:
 mučna vrãta zò'no višje.

Niti se ufaju
 va blaagoslov s'goor,
 nego va obmanu
 i va baanak svooj.

Da jin je sve znaati,
 sve dobro činiti,
 bo je brez ljubaavi
 nee čé jih spãsiti.

Po smečuu se vidi sve
 za čiin to sviit danãs gree.

8Motori i letrika

Motori i letrika - puno dobra stvār:
 Bo, za teežku rāđu ne triba tovār,
 i, umisto da s' odmāraš,
 tii vrimena imāš - za drugi posōl;
 unda, kii bi još uz uljanicu
 zaajedno molii krunicu;
 ol' z Raazgovora ugoodnoga
 proštii kuu liipu piismicu;
 oli se razgovārō -
 - naaših stārīh spomiinjō,
 kađ na šōroj škaatulici
 more gljedat' sapunicu
 uz stupidnu reklaamicu?

Ali ča me nājveč čudi:
 Ne veruju više ljuudi!
 Čiin nan je struuja poteekla,
 čeljad se j' vire odreekla:
 Ne veruju da će sutra
 biti hrānee ko i seutra.
 Nego, graabi, lovi i tirāj,
 v' jaceeru sve poštivāj!
 Ča te briiga da ćeš poslin,
 ol' za jeđnuu godinicu,
 hitit' ča baar polovicu.
 Takoṛ nan se i dogodi
 da se sveto maanje lovi.

Vrāg ponesa frižideeri
 i 'ne skrinje-ledenice!
 Pokleṇ su nan v' kuće doošli
 nii'smo jili friiškee piče.
 Jee da smo biili lačniji,
 ali zāto i zdraviji,
 ma i zeeru - pametniji.

⁹Cvee~~č~~e više ne mirliše

Ča se je 'vo dogodilo?!
 Cvee~~č~~e je svooj voonj zgubilo.
 Niti šušta - niti gušta;
 žiivo zgljeeda - maartvo gljeda.

Ko plaastika piturāna,
 uz oogradu naštokāna,
 po policah poštivāna.

Je li ga kii gruubo prooklja!?
 Da nii bolest kuužna doošla?

Oli su ki strukovnjāci
 kemijaali, čā sprāvljaali,
 ubādaali i tiščaali,
 simeno mu baštardaali
 ter mu duušu otrovaali?

Kađ se sitin 'nooga reesa
 od naašega vaartla šestna:

ljiljani, sve lukovice,
 neveni i mačuhice,
 vele roože i roožice,
 svakovarstne mirisnice.

Ma, od jednee roože sāmo
 ceelo selo je vonjaalo,
 ko da je rāj - mirlisalo,
 ugoodno nas opijaalo,
 k nebu saardce uzdzalo.

A danāska, za vonjaati -
 - vražjeega li dela, ljuudi!,
 cvee~~č~~e dāju namuščati.

Zāto kuumin, Boog mi prosti! -
 - puuknuti ču od jiidosti,
 ne nosite oto cvee~~č~~e
 njônke na grob u žaalosti!

¹⁰Līipi-zdraavi mart̄yci

Več' nii vāžno ni bit' žiiv -
 - lipozdrāvlje saad je ciilj!

Još jedno je Boožje sredstvo
 sām' postaalo sebi svarhon
 *

Likāri, ki liičit' znaaju(!),
 medicīnu sāmō dāju.

Parā mi se (gruubo j' čuti):
 Farmacija kaašu muuti.
 *

Maazati se i gučati
 eliksiiri, pripravāti, ...

I tako čē v' grobnih jārcih
 ležaat' - līipi-zdraavi mart̄yci.

¹¹Po jap^onsku

O^oli šku^uri,
gu^zice go^le.
Bo duu^šee nii
to me^eso gree.
Mo^deerne žene.

¹²Ne bi dô da bi pô

Jema l' bunboon ol' gomicu,
 slâdku paaštu, liizaalicu,
 çikulâtu ol' tuurticu . . . ,
 moreš biiti ne znân kii,
 ne bi s toboon podelij.

Za frenje da ne govorin!
 Vito, frulu, škriipaavicu . . . ,
 svižgavicu ni streelicu
 ne dâ va tuuju rukicu.

Na kraaju je ostô sârn -
 - od svec diťcee bandunân
 da se jiiigra kako znâ.

Kađ bi nan se prikuštô,
 čulo b' se u jedôn glâs:

Ne bi dô da bi pô!

VII. PIVAN I PLAČIN

*Odkaađ já za sebe znân,
"vo se piitan svaaki dån -
- čiin se zbuudin, raano zjuutra:
Jee li čeera biilo gorje
(jer danâs da nan je bolje!)
nego ča će biti sutra?*

¹³Suuhi ziiidi saad zeleni ol' brezduušno razvôljeni¹⁴

Suuhi ziiidi svud okolo:

tânki, širlji i debeli,
stegljâsti i gomilasti,
nasuuti i unjilasti
utonuli u zeleno
od nebrige i liinoosti.

Poot i žuulji nebrojeni,
karvâvi i probijeni,
za viike su jih kolaali
i kamiinje cimentaali.

Njih nii viiti, ma toote su:
koosti naaših didov stârih
spuu va njimih pokrivene
s maarton, smriičuun i smardelon.

I, 'ko ti je saardce velo,
odma' œš jih oœuutiti:
piko uuzkih mej-putiœov,
zavojitih sviih klančičov,
spomiinju se, i molu nas:

Pokoja nan, dico, daajte!
Ne vôljajte, ne ravnâjte!
I brezduušno ne razmeœte
truudi, muke ugrađene!

Verujte nan
jer mii znâmo:
Puut široki i zravnâni,
z nevolje vas
zpeljaat' nee'œe.

¹³vr100813

¹⁴Saavarskin Kotruljan i sviin iinîn pogardan ča brezduušno rušu ziiidi i tuučuu škanji po naaših školjih.

¹⁵Vaapaj

Oo harvätski seljane,
 gljedan vas skrooz zluudene;
 po sviitu glavinjäte,
 za sträne rabotate.

Bandunaali ste imönja,
 zapustili svoja stönja.
 Starčad samu ostaavili,
 od vnučiöv odelili:
 Präzne ruuke i kolena;
 oči željni porojenja,
 suuhi šäpi, gluuhi dvoor
 njiin su saada raazgovor.

Oo moji vel'aaräne,
 gruun nas ne ub', muunjenel!
 Kii nas je to privaari
 (i s läžimi namämii)
 da je bolje poojti v' gräd
 nego svooj bit' gospodär?!

¹⁶Jã i Sakaruun¹⁷

Sakaruun! Sakaruun!
 Kã sakeera! Kii sanbuun!
 Zaarnja tucna bilijuuni -
 - bliištuu se ko lampijuuni.

Lopaatica i Lopaata,
 Bãrbina i taarsje z Blaata
 garluu njega kolo vrãta.
 Meežanj mu se je odmaaka
 da bi imõ više zrãka;
 Zlãtni varh odzgoor stražãri
 da ne dooju zli kuņsãri.

Dohodin mu svaako leto:
 Pozdraavin ga mijo, sveeto.
 Uun me gaarli pã zuzori:
 “Ma di si mi do saad bil!?”
 Ča si okolo činii?
 ’Vako sãm - san se zmorii.”

Pã ga mãzin, umirujin
 čiistin, reedin, pomlađujin.
 Poviidan mu sve po reedu
 kaamo Sliipci danãs greedu;
 sviit za njmi ne misleečã
 va Smaartnu čẽ jaamu lečã.

Unda mislin: “Bože mooj,
 kã lipota - posõl Tvooj!
 Kii to viiti ne umii,
 Tii mu očĩ otvoril!”

I, maalo se uznesiin
 jer si reka da si Tii
 mene zãdnjega stvorii,
 Sebi nãlik učinii.

¹⁶gp090512

¹⁷kakoov je bii za mojee mlaadosti

¹⁸Nikolikor godišč/poslin¹⁹:

Dooša san mu nikiđan
 (pār ga godišč/bandunō):
 Jedva san ga pripoznō!
 Nāša san ga di zdahnjiiva -
 - sa strāšnoon se smaarcū riiva.
 Sakaruunu, lliipi mooj,
 Sakaruunu, drāgi mooj,
 ča t' je učinii dušmān' tvooj!?

Di su tve o' žāla,peerle
 kulājnu ča su ti zplele!?
 Kii ti je ukrō sanbuun -
 - lampijuunooov bilijuun!?

Kade su ti rici vlāsi
 ča jih juužni vetar maarsi!?

Di su tvoji moodri oči
 ča su sjaali i po noč!?

Ono tvoje liice beelo
 oguuljeno saad je celo.
 Sve ugāslo, sve zaamarlo,
 razkopano, razbijeno,
 ruvināno, razneseno, . . .

Bože mili, jā san kriiv
 ča nii'sōn uz njega bi!

Kad bin umi nariikaati
 i sedan dāan ne fermaati
 ne bin moga oplaaakati
 jaad i muku, čemer svooj -
 - Sakaruunu, jaadni mooj!

Prokljeet da je toov turizam
 ča za špoorku koriist nikin
 duušu rodu nan ubiija,
 i od raaja pakōl sviija!

Oo, brezduušni županič,
 i mutavi vii saljčič,
 i vii žmānski luupežič
 (i božāvski stupidič),

¹⁸_{xr110814}

¹⁹kađ su ga županija i oobčina na Saliih vazeele "pod svoje"!

pohleepni i grabežljivi,
 prodāli ste ga, izdaali -
 - a n' ime mu nii'ste znaali!

Njega žiivoga živcaata,
 nājlipjega u Harvāta,
 vii ste zvāli "SaHarun" -
 - puustiinjski, martvi kantuum.

I baš too je saad postō
 poklen van je v' ruuke pō.

Jee li kaštiig oli nii?
 Zâc je to Boog dopustii?

Ma je, jopet, obeçō:
 I žmuuļ vodee kii nii dō,
 çepaat' çe ça meritâ.

20Zaamarli škoolj

Unda kađ san m̄ali bii,
 svukuder san j̄a hodii:
 kruz draažice i dolčiči,
 za ovcaami, priko poolj,
 po oogradah i pod kruug . . . -
 - svuder je bii kakoov puut.
 Saad je šuma sve pokrila
 i ostalo podušila:
 škaalja, zeemlja, ziid, gomila,
 puuti, klõnci, sva pojila . . .
 spuu zpod kooltre od zelenila.
 Unde di je taarsje biilo:
 zdraača, gaarmlje i bušilo;
 uokolo još i gorje:
 ne pomišljaj da's pasaati
 kudeej s' užo blago gnaati!
 Divljii golub i gaarlice,
 gardelijini i selice,
 darljuuška i poljske tice,
 uz njiih zeeci i kunice,
 dofijn reebci-žitoždeerci
 nestaali su hametice.
 Ostaale su samo vraane,
 fuurbaste i prifrigane,
 i kaalebi - na sve strane,
 kii nan prija ne bi biili
 va porat ni prismardili
 (na Goolcu su se plodili).
 A noči, kađ sklopin oči,
 vidin, vee!, dohodu ljuudi:
 tuuji, strani, iine čuudi -
 - i mooj škoolj ko da se buudi.
 Ma saad jjma novo liice -
 - stranaac mi je i jeežijn se.

21Moliitva i moliitba
oli
 Uun oduvik voli i da Ga se moli

Ča je to moliitva(?)
 vaavik se zapiitan
 kad sklôpaajuč' ruuke
 zvanka i znuutra zguubljen,
 ne znân više di san,
 a čôsto ni kii san,
 nit' jee li Mu, zmantân,
 sâmo zanoviitan.

Ma, znân jâ, ko i vii,
 da j' mollitva ono
 kada Mu se pridâš;
 i kad Mu dopuustiš
 da NJigova volja
 uvik zâdnja bude,
 ča biilo da biilo -
 - ča god da se sbude.

I Uun puno voli
 da Mu se jâ, zmučen,
 griišan, tako molin!

Ali, jopet, činij mi se:
 Svaaki put kad Uun me
 zperee, 'zdraavi, osokoli,
 ko da bi mi hotij
 još nič darovaati,
 kad se ne bin srâmij
 of NJega iskaati.

²¹st281218 (Nevina dičica)

Ko da Mu je puno dr̄ago
da, ko diite od maatere,
iis̄q̄n i nič baš za sebe.
To j' mollitba, kađ je čiiista,
kooj ne more odoliti,
tucan dār mi uzkrātiti.

Oo, da s̄amo znāte
(ča j' oduvik biilo)
koliko je NJemu
dariivaati m̄ilo!

Jerbo Uun baš voli
da zkruušeno diite
i tako Ga moli.

²²Božič/
(Zvezdani R.)

Evo nan ga jopet! - Božič!!!

Tepal, puun raadosti -
- spās nan obečāni
od griihooov i propasti.

Nikin je toov blāg-dān
običan, i ne vāžōn,
a mnozin je sāmo
priiča - dičjii sān

Pā kupuju i luduju,
veseluu se - ne raduju,
šāre škaatule daruju,
od vās isto očekuju.

Oliti po merikānski:
pod boričun su paketi,
luude želje na pameeti.
a jelen po zrāku letii.

Božič/ slaavit' brez Božiča,
sotonska je smicalica.
Niima "duuha od Božiča".
brez RODJENOGA Ditiča!

Bo ča drugo je Božič/
do l' jedini nan Ditič/
- māli, tek rodjen' čovik,
i Boog veli - zavaavik!

Ma murā se uvik
Uun znova roditi
i sardāšce svoje
posve obnoviti.

(Zāč? Zāto ča mu ga mii svaako godišče,
ceeloga, skrooz na skrooz,
nebrojeno puti - probodemo.)

²³Modeerna žena

oliti

Nova Lilit

Reekli su joj da more ča oče,
reekli su joj da smii ča god more,
i reekli su da joj j' sâmoj bolje.

Kakor dookaz za "slobodna" biti,
čeedo svoje da smii i ubiti,
a zâkon će nedelo pokriti.

I una je zagucaala.
Lâžcu je poverovala
i - va mrâčnu jaamu paala.

Pâ saad, evo, njoojzi ti nevolje:
Hotila bi naazad jer joj j' gorje,
oče vâanka, ma sâma ne more.

Bo joj se je tekar razsvanulo -
- fâlšo sviitlo u oči joj tuuklo
kožu guj'nu kađ joj je navuuklo.

A naana je liipo svitovala:
Diite moje, ne smii se činiti
ča se posliņ ne dâ popraaviti!

I saad vidi, kađ dân kraaju gree
a poroda niima 'kolo njee,
ča j' tribala u osvīt ođ zoree:

da j' hotila ča su smaartne more;
da slobodee nii od ljuđske volje;
da življeenja niima b̄rez pokore.

²⁴Bogãststvo

(“Kade ti je blãgo, unde çe ti biti i saardce.”)

Ča to znãci - bit' bogaat?

Ma, ča znãci to - imaat'?

*

Mučilo me puustih godišç,
sve dok nii'sõn praavo shvaati

čã se ne more poneesti -

- čã se murã bandunaati

(ko da tvoje nii ni bijlo),

ma i zlatun da s' to plãtii..

Vã skaatuli čovik žiivii.

I sve čã uun vã'nju klãje

va njooj sapeeto ostaaaje.

A ono čã vãnka dãje,

čekat' çe ga zauviike

kađ jedõnput z njee izãjde.

Pã saad sãmi prosuudite

i sebi odgovorite:

Čã je blãgo najvridnije

vãnka čã s' murã čuvaati?

Jee l' čã zeeti ol' čã daati -

- priimaati ol' dariivaati?

²⁵Svaršeetåk zemåljski

Niima više 'nooga ča je biilo -
- da j' za vaavik ča nan se j' činilo.

Vee, dohodi ča se nii ni snilo -
- česa saardce još nii oqutulo!

Teelo novo duuše qe obuulq,
na dvii stråne da jih se razluči.

S liive qe se stråhuun inkantaati,
a s deesne qe NJega gloriyaati.

²⁶Ča je nān lumīin?!

Nikidān san čuu
 gospodīna M.
 kakor z duušee pīva
 pīismicu “Lumīin”.

Nii'sōn nīti znō
 kii ju je napiisō -
 - v' saardcu odnjegovō;
 nit' kii ju je uglasbīi -
 - takor mīlo uzvuučīi.

I jedōn i drugi,
 i uun paarvi - tretji,
 ko da su hotīli
 duušu mi potreesti.

Jopet san zaplaaka,
 ma čuu nīko nīi;
 za njīih je molīitva:
 Boog - blagoslovīi!

Bo je lumīin, kađ gorīi,
 naaša ljubāv kā plāmtīi;
 naaša vira i ufōnje,
 naaša gruustnja, uzdihanje.

Uz njega smo mīi
 i svi prija nās
 zaajedno - žīivi,
 i žuudimo - spās.

²⁷Ča je čovik?

(Petru i Gustu i Tiinu i Draagu i Mâti, i ...)

...

Svaaki svoje brime nosi
za koo niko ne smii znaati;
svaak' kii piva imã piismu
kuu van nee ~~œ~~ zapivati.

Unuutra je, njigovo je,
ma ne more pokazaati.
Doneest' ~~œ~~ to prid Onoga
koomu murã račun daati.

To ga dviže i snizuje;
s tiin druguje i samuje.
To ga hrãni, to ga jii,
so tiin hodi, so tiin spii.

Ne piitaj ga, ne molii!
I ka' b' hotii - ne umii.
Kii nii nãglas plaaka,
toov to - razumii.

Ča je čovik, Bože mooj!?
Život njigooov? - Radooost-bool!
Jee, čudo je i dâr Tvooj.
Ma, htii si da svaak' je - svooj?

Bo, tek takooov uun smii reči
(sãmog' sebe se odreči -
- kriiž vazeeti, ma garleeči):
za Tobooon ~~œ~~u jã tarpeeči.

²⁸Ča je meni imeno?

Ime - to je imeno -
 - veleteežko brimeno
 klājeno na raameno,
 nasleedeno simeno,
 kakovo jee plemeno.

Kađ je sāmo ime
 oli golo sime,
 još je težje brime.
 Kii toot' kooga vozi?
 Vaaraju se mnozi!

Imeno me nosi,
 a brimeno kosi;
 simeno pronosi,
 plemeno uznosi,
 vrimeno - odnosi

Plemeno je spomen,
 simeno je koren,
 a imeno - noomen
 i za vaavik - oomen.
 Takor biilo! Aamen!

²⁹Nâš did Roko

*Larooj njigoov i kadiinu
čuuvan va svoon škafetiinu,
da se sitin, kad otvorin,
molitvicu zâ'nj da zmolin.*

*

Nâš je did Roko
četardeeseet i pâr godišč/
va Merikah učinii.
Dvâ puta je, na krátko,
doma dohodii,
ma bi se baarzo taamo vrâtii.
Puno i teežko je rãdii,
liipi šooldi zarãdii,
sa sinuñ velu kuču ugradii
(i drugomu sinu naa'pol),
svu fameju obskarbii.
A unda je va peensiju šô,
va stãri se krãj tornô,
da bi, napokon, maalo užiiivô.
Naana je, Boog ju pomiluj!, još prija,
od opakee bolesti nãglo umarla biila.

Trii godišč/a san imô
kad se j' did za'sve tornô.
I sičan se kruz maglu:
čiin je dooša u kuču,
vazee je armoniku,
srid kuhinje, zpriid sviih nãs,
na katriidu se posee
i veselo zasviirô.

Va ustiih mu je pipica
 i čosta podštápalica:
 “Paasja vira!” - uun bi reka,
 čiin biš nepošteno steka.

Nájmlaaji san od sviih bii,
 čuda po kuč činii:
 vâljo se - “pimpa!” zvodii,
 misu z glávee govorii.

Vazee bi me za rukicu
 i popeljô na Glavicu;
 uđela b' mi i frulicu
 pã zasviirô kuu piismicu.

Biiibliju je nãglas čita:
 od Josipa i braačē mu . . . ,
 Daavida i Salomuuna . . . ,
 Judiite i Esteree . . . ,
 do prorokoov, Mesijee.

Doma smo kãrte slãgaali -
 - nikog' Čiina smo vaarali;
 a briiskulu i trošetu -
 - čiin san prispii jã va peetu.

A kađ bi uun sãm jigrô,
 paarhoti san mu češljô,
 okol' njega se motô,
 stãlno mu zanoviitô.

Glãs od Merik, nefaljeno,
 slušati se je tukaalo,
 ma, va naašoj kuč, znãjte,
 nii mu se baš verovalo.

Kađ bi kooga sirotoga
 pritiisnula kã potriiba,
 náš did bi mu potih' reka:
 "Vazmi kolikor ti triiba."

Va Merikah kad je bii,
 mlaadjeg' braata je spãsii.
 Kako mu se j' oduužii -
 - ta priiča duušu ledii.

Svačem b' me bii naučii
 da san unda jã mârri -
 - sãmo san se htii jigrati
 i po škanjih skakučati.

Dok san reesa, u sviit šõ,
 v' glãvi bin ga doziivõ.
 Svakakovi čuu san kãnti,
 ma je vnuk - didov zapãnti!

Jãvili mi: did t' je umar -
 - baš na vrãtih od paržuuna;
 i nii's mu na pokop dooša -
 - još me griizee ta kriviinja.

Puno godišč/ je pasaalo,
 vaavik te se spomiinjaalo:
 Dobri, drãgi dide mooj -
 - Boog ti dô viični pokooj!

*

Larooj zlãtni, i kadĩinu,
 daržijn njigoov v' škafetĩinu,
 da se s̃itin, kad otvorin,
 molĩitvicu zã'nj da zmolin.

³⁰Mojooj maateri

Ne zamir' mi, mila maati,
 ča ŋu ovo poviidaati;
 ne tuužeečŋ, nit' žaalučŋ,
 nego - tebi pivajučŋ.

Nii'sôn ti 'vo moga rečŋ -
 - da ti truud ne bude večŋ;
 tii, da si 'vo unda čula,
 od tuugee b" mi umiinula.
 Saad, ka' si se priselila,
 duuša se je otvorila.

Prija Sunca, u zoru,
 večŋ si biila va polju:
 kopaala i capunaala,
 zagaarčala i šuljaala.
 Tekar ka' bi zraka paala
 s brimenun si dohōjaala.

Ma se nii'si truudin dāla -
 - škiina t' se nii skunkulaala!

Peeno biš saz zmoorca doošla,
 čepaala b" se iina posla.
 Umorna b" mi noge prāla
 (na svojih si jedva stōla),
 na postilju me poneesla,
 znaamenala, zagaarlila
 i Bogu priporuučila.

Zaajedno bimo zmolili
 "Ān'jele, čuvāru mili".
 Unda biš me tii bušnula
 da b' glāva slādko usnula.

A poslin bin misli, sãm:
 Kaađ ǫe proojti ova noođ,
 i sutrašnji ceeli dãn!?,
 da mi doojdeš uuru prija -
 - baar ka' zvoni Zdraav' Marija! -
 da me jopet klaadeš leǫ
 drãgon Bogu se moleeđ.

A nedilju dočekati ... ?!
 pã se tebe nagljedati,
 s toboo se razgovãraati,
 vele tãjne sve doznaati!

... ;

čigova je i zdookle je
 pranaana nan Uursa doošla?;
 kako to da j' umarla
 naaša naana Maraáčinka
 kã j' mlãda i šestna biila;
 i od kruha još dobrija?
 ča si čula i vidila -
 - kako su zvona zvonila,
 braat náš ka' je mãli umar
 (na njivi si i taad biila!)?

Ča sve murãn ja zmoliti
 da b" jih moga u snu viiti?;
 i, 'ǫe l' mi odgovõraati
 'ko jih buđin čã piitaati?

...

I, zãč

svi, ka' zreestuu veli,
 uvik ničo rabota,ju,
 i više se ne jiiGRAJU?;

...

Jee, jee
 mene su svi kokulaali,
 tetošili, zabåvljaali;
 za sviih san bii “bistrič/ måli”.
 Zåt’ i nii’su pripoznaali
 da mi TVOJE saardce faali.

Jå, deveeti, nåjmlaaji,
 vaavik san te željan bii
 (ma ti reč/ nii’sõn htii).

Tekar posliņ san odkrii
 da te nii’sõn privaari -
 - da maater sve razumii.

Ma mi nii’si reč/ smila
 da si više tii paatila!

³¹Oo, Maati Harvåtska!

Usnula si, truudna, no~~q~~as
 grozomoorni sän
 o opaku novu dobu
 od skoråšnjih dään:
 da ženiitba sveeta tvoja
 nii sakrameent jåk,
 nego da je kuntrat sâmo,
 olit' niki - bråk,
 muuž da ti tvooj, miilje tvoje,
 jedno teelo s toboon ča jee,
 nii LJubljeni Dråg',
 nego da je, jooH ga tebi,
 sâmo tvooj - ortåk;
 diite da smiiš pobâciti
 kagod ti se o~~q~~,
 jer da 'no nii dâr od Boga
 nego prâvo oob~~q~~;
 a za uno ča ga rodiš
 da nii h~~q~~eer ni siin;
 uno da ~~q~~e odabraati
 (a skula mu "råzbor" daati)
 ča ~~q~~e biti, ča postaati;
 smit' ~~q~~e, dofīin, i minjaati,
 kuu svu robu nositi ~~q~~e:
 ga~~q~~e, veštu oli niš~~q~~e.

Oo, naaša Maati Harvåtska!

Da se zbuudiš tii danåska,
sva zpotna i pristråvljena,
od jeziva tooga sånka,
baarzo, odmah, biš vidila:
nii to sônja-mora biila
več stråšnoga stånja - sbilja.

Zajõkåvši garko, boolno,
Maater Boožju biš zåzvala
i Gospodu s(v)e pridåla,
ter na zemlju martva paala.

³²Oo, Hrvatska Mati!

Usnila si, truudna, noćas
 grozomoran san
 o nastranu novu dobu
 od skorašnjih daan':
 da ženitba sveeta tvoja
 ni j' sakrament jaak;
 to da tek je ugovorćić,
 takozvani - braak,
 da ti muuž tvooj, milje tvoe,
 jedno tieelo s tobom što je,
 nije LJubljeni ni Draag',
 nego da je, jao tebi,
 samo tvooj - ortaak;
 čedo da smješ pobaaciti
 kad god ti se hoće,
 jer da nije dar od'Boga
 nego praavo obće;
 a da ono koje rodiš
 niti kćer je nit' je siin;
 ono da će izabрати
 (škoola će mu "raazbor" dati)
 što ce biti, što postati;
 a smjeti će i mienjati,
 kako mu već bude "šik":
 hlaće, suknju ili - ništ'.

Oo, Hrvatska Mati naša!
Da se danas ti probuudiš,
sva u znoju, prestravljena,
od jeziva toga sna,
tii bi odmah uvidjela:
snomorica to niij' biila
nego straašnog staanja - sbiilja.
Jauuknuvši goorko, boolno,
Mater Božju bi zazvala
i Gospodu s(v)e predala,
pa na zemlju mrtva pala.

Må Antica - miljenica

Moja Antica se zovee Josipa,
 bo su joj to imeno
 otac i maati unaprid nadili
 (kakor su vec/biili nakanili)
 da, ko diite paarvo,
 mlaadju ditcu hrani
 i od sveeg' zla brani.
 A, oče li moči?
 Josip če pomoči!
 Ma ču van ja ovde
 poviidaat' nič drugo:
 Záč je må Antica
 did'va miljenica?

Dvã'i'po godišča
 čuuvan ju moleča,
 dok maalo ne zreestee
 i z gnjazda poleti
 tičič/mooj darhteeča.

*

Una niti plaache,
 niti zanovijita,
 sve ča god joj triba
 maater' liipo piita;
 ono čeeem' ju uucin
 panti i ponavlja -
 - još joj maalo triba
 da sa'vnoo razpravlja.

*

A ka' joj je teežko
 va kantunič/staane,
 škiinu mi okreene,
 dunboko uzdahne;
 i - dvii suze kruupne
 niz obraaz poteču
 probodajuč duušu
 didu i ditetu.

Unda ju zagaarlin.
 Uz saardce se stjisne,
 duuša se umiri
 pa mi se osmijhne:
 Ja te volin, dideee!

*

Di je saada Sunce?!
 Neka se zakrije!
 Jer, ča če mi uno -
 - Josipa me grije!!!

*

Ma, volin ja puno
 Paarvu Radostnicu,
 kakoli i naasu
 Bjoondu Krasoticu,
 da i ne spominjin
 LJuutu m' Lipoticu,
 i Markiča Strāšnog,
 Miiču Pivačicu.
 Sva je vnučad meni
 veli dār od Njega -
 fāla Mu i slaava
 za viična vrimena!

Ali je Josipa
dâr mi osobiti;
pripuni je saardce -
- ne dâ se hrõniti.
Zâto sviin govõrin
da ju puno volin.

*

Ča se toote more?!
Jâ njuu volin - ludo!
Moja je Antica -
- Antee sveetog' čudo!³³

³³zd140114

³⁴Moja Moorica

Naaša Maarta j' divojčica.

Zvarkasta je ko kunica:
skôče, tečee, sve letii . . .
nijima miira ni kađ spii.

Ča god vidi, oponaša;
sve proviiva, sve iznoša;
svaaku stvâr van unâ taakne;
i tornâ ju kađ ju maakne!

Diida zovee kađ ga nii,
a kađ doojde - sâmo s njiin!
I maater će bandunaati
da b' se s didun šla jigraati.

Rodiła se ko carnica -
- caarnih vlâsi, škuura liica.
Did je reka: *To j' Moorica.*
Bit' će prâva lipotica.

Lipotica jee postala,
ma moorica nii ostaala.
Sveto više bjoondi gree -
- po raaci od maatere.

³⁵Zemlja se jopet vartii

Čuli smo se, ne vidili,
 kuntraali se, upoznaali,
 besedili, z~~o~~akulaali,
 ceelu Zemlju opaasali
 i, na'krátko ju fermaali.

Posliņ tooga još trii dān'
 va istoj san robi stō:
 da me daržii stālnō buudnin,
 da s' opoojni voonj ne zguubi.

Unda mi je moja reekla:
 "Ma ča s' više ne promiiniš -
 - otuu robu ne zamiiniš?! "

Sāmo san se osmiihnuu,
 zagaarli ju i bušnuu.

I, sviit se je pokrenuu.

³⁶S Bogun ostāj novi Veli Rāte!

Tii ko da me višē ne poznīivaš!?
Jā govorin - tii ne obadiivaš.
Ūnda, s Bogun! I da mi vanciivaš!

Dooša san ti i ovooga pūta,
 saardca pūna, zā'te sparenjāna,
 a tva vrāta su zakrakunāna.

Zāč se meni višē ne nādiješ?
 I još glāvu od mene okričēš!
 Ma ja vidin: Nii ti čīisto liice.

Dāri moji tii danās ne priimaš!
 Oli misliš da jih ni ne tribaš?
 Reč ču ti ča ne očekiivaš:

Salizāne tvoje kaletice,
 vaartli, muuli, ođ driiva brodice
 pokrili su petuun i plaastice.

Suuhi zīidi i ūuzki klančič,
 pā mocire, griiblje, kōnalič,
 zravnaali ti tvoji nāpridnič.

Vaala tvoja - ma kā lipotica! -
 liice pokri kakol' gubavica,
 ča od smraada, kundotov - i jaada.

Duušu svoju - jazik od Marula -,
 banduno si - ko da ga se sramiš -
 pa, po Vuuku, munade bljezgazriš.

I kakor te veče pripoznaati
 kač si isti ko svi *iini* svaati?! -
 - bo ne nosiš *ča* t' je zplela maati.

Zavele te plitkoost i hitiinja.
 Ma zaluudu sve tvoje ufanje
 da samiljaš na modeerno zdanje.

So *č*iin *č*eš se saada tii diičiti?
 So kiin *č*eš se moči ponositi?
 Diči svojooj *ča* *č*eš govoriti?

*

*Č*aro mi je i sač znan
 da je dooša i toov dan:
*U*mar je mooj *V*eli *R*at.

Toot' i mene, grin za njiin,
 svaršeetku se nadijin
 bo za novin ne žuudiin.

³⁷Grooblje od pokoja
(...; Iva Barišić, 1927.-1945.; ...³⁸)

Z šume ziišla vučjã čopornija
razgoneč sve ča ne zavijja.
I pustošeč sva Boožja staniišča.
prognã čeljad s njihovih ognjiišča
po križ-puutih do grooznih stratiišča.

Pobiišnjeni, zvirskii jih pobiše
i va jaame teleesa hitiše;
žiivin jãpnun zloslov napiisaali
i kamijnjun sve potaracaali,
da se nigdãr več ne bi uzstaali.

Ma je koren ostô di su reesli!
Puustih godišč/suzami zaliiivan,
molitvami od Boga priziiivan:
Da se skupu koosti poloamljene -
- pokoj najdu duuše satarvene!

I znameenje se je učinilo:
Na gori je visokoj, pod Suuncun,
beelo cveeče z korena poniiklo!
Āndelič - put neba s glãvaami,
zagaarljeni s kriižimi-rukaami.

Doletili s kriilimi zkreečãnin
do domãje, z kee bihu prognãni,
iiščuč prãvdu sve do u Dãn Zãdnji.
Grob do groba bez teleesã nuutra:
Pokoj-polje za počinak duušãn!

*

Beeli kriiži, va karvi oprãni,
svi do jednoog su imenovãni.
Janjad Boožja, kuu vučad podãvi,
svidočit' če prid Jãnjcun Zaklãnin:
Da oproosti karvolocin znãnin!

³⁷st260823

³⁸Uni ubeeliše haalje svoje va karvi Agãnčevoj.

XXX